
Ірина КАРАПУЗОВА
(Полтава, Україна)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Екологічне виховання починається вже в дошкільному віці, саме цей період є сприятливим для розвитку уявлень про природу, усвідомлення цінності життя, відповідального ставлення до природних ресурсів.

Формування екологічної компетентності у дітей дошкільного віку є актуальним завданням сучасної дошкільної освіти. Провідними українськими вченими в цій галузі здійснено значний внесок у розробку методик, спрямованих на формування екологічної свідомості та поведінки у дітей, зокрема, Н. Горопаха [1] досліджувала питання екологізації розвивального середовища дошкільного закладу, акцентувала увагу на використанні методу екологічних проєктів для залучення батьків до формування екологічної компетентності дітей; Н. Лисенко [2] зосереджувалась на екологічному вихованні дошкільників, досліджуючи методики виховання відповідального ставлення до природи у ранньому віці, в праці «Екологічне виховання дошкільників» розглядала важливість інтеграції екологічних знань у повсякденну діяльність дітей; З. Плохій [3] працювала над інноваційними підходами до створення еколого-розвивального середовища в дошкільних закладах та формуванням екологічної культури у дітей через активне залучення їх до природоохоронної діяльності. Ці дослідження формують міцну основу для підготовки вихователів до роботи з дітьми в галузі екологічної освіти.

Екологічна компетентність дітей дошкільного віку полягає у розумінні взаємозв'язків у природі, важливості охорони довкілля, а також формуванні особистих звичок екологічно від-

повідальної поведінки. Для ефективної реалізації цього процесу важливо, щоб вихователі мали не лише теоретичні знання, але й практичні вміння та навички з організації екологічного виховання в закладах дошкільної освіти.

Доцільно зазначити, що у сучасних умовах підготовка майбутніх вихователів повинна враховувати кілька ключових аспектів:

- по-перше, опанування екологічних знань: вихователі мають володіти базовими знаннями з природознавства, екології, розуміти ключові екологічні проблеми сучасності та вміти їх пояснювати дітям на доступному рівні;

- по-друге, використання інтерактивних методів: для формування екологічної компетентності важливо використовувати такі методи, як екскурсії, спостереження, досліді, які допоможуть дітям практично відчувати зв'язок між людиною і природою;

- по-третє, розвиток критичного мислення у дошкільників: вихователі мають вміти стимулювати дітей до обговорення екологічних питань, задавати питання, які сприяють формуванню у них власної думки щодо охорони природи;

- по-четверте, інтеграція екологічних питань в освітні програми: екологічні теми повинні бути частиною різних навчальних блоків, а не лише окремих занять з природознавства, що дозволить дітям бачити зв'язок екологічної тематики з їхнім повсякденним життям.

Серед методів у процесі підготовки майбутніх вихователів до формування екологічної компетентності дошкільників можна виділити такі: теоретичне навчання: важливо надати здобувачам освіти глибокі знання з питань екології та природоохоронної діяльності, що включає вивчення глобальних екологічних проблем, таких як зміна клімату, забруднення води та ґрунтів, вимирання видів; практичні заняття та екскурсії: організація практичних занять, де студенти можуть власноруч проводити екологічні дослідження, спостереження за природними явищами, доглядати за рослинами і тваринами, також важливо проводити екскурсії до природних заповідників, парків, екологічних центрів; педагогічні практики: майбутні вихователі повинні вміти організувати

та проводити еко-заняття, екологічні ігри та заходи для дітей дошкільного віку, що допоможе закріпити навички студентів.

У процесі підготовки майбутніх вихователів чільне місце займає використання сучасних технологій, які значно підвищують ефективність навчального процесу. Розглянемо деякі з них:

Цифрові освітні платформи та онлайн-ресурси пропонують великий обсяг матеріалів, що включають навчальні відео, анімації та інтерактивні тренажери, які допомагають пояснювати складні екологічні явища дітям у доступній формі. До прикладу, вихователі можуть використовувати цифрові платформи для демонстрації екологічних процесів, таких як колообіг води, вплив забруднення на природу тощо; ці платформи також дають змогу проводити віртуальні екскурсії у природні парки та заповідники (Національний природний парк «Голосіївський», Національний природний парк «Гомільшанські ліси», Національний природний парк «Хотинський»), що є важливим для дошкільнят, які можуть вивчати природу навіть за відсутності можливості відвідувати реальні природні об'єкти.

Інтерактивні дошки дають можливість візуалізувати екологічні теми за допомогою зображень, схем та анімацій. Це створює інтерактивне середовище, де вихователі можуть залучати дітей до активного обговорення та взаємодії з матеріалом. До прикладу, дошки можуть використовуватися для створення інтерактивних екологічних ігор, у яких діти можуть сортувати відходи, класифікувати тварин або рослини за типами екосистем, вихователі можуть залучати дітей до спільного малювання природи або створення мап екосистем.

Технології доповненої реальності дозволяють перенести уявлення про природні об'єкти та явища в реальний світ через спеціальні додатки на планшетах чи смартфонах. Це допомагає зробити навчання ще більш наочним і захопливим. За допомогою AR діти можуть вивчати структуру рослин або тварин, переглядати тривимірні моделі природних об'єктів або екосистем. В книжкових магазинах багато цікавих книг з доповненою реальністю, у яких використані сучасні технології для оживлення зображень на сторінках за допомогою смартфонів або планшетів. Користувачі

можуть побачити 3D-моделі тварин, рослин чи природних явищ, які рухаються і взаємодіють з ними. Такі книги надають інтерактивні можливості для вивчення природи, формують реалістичні уявлення про навколишній світ і роблять навчання цікавішим для дітей та дорослих.

Використання сучасних технологій значно підвищує ефективність підготовки майбутніх вихователів до формування екологічної компетентності у дітей дошкільного віку. Інтерактивні та візуальні методи навчання допомагають вихователям залучати дітей до активного процесу вивчення природи, сприяючи формуванню екологічно відповідальної поведінки. Завдяки таким технологіям навчання стає більш захопливим, доступним і ефективним для всіх учасників освітнього процесу.

Не варто забувати про психолого-педагогічну підготовку майбутніх вихователів. Важливо навчити їх працювати з дітьми дошкільного віку, які мають різний рівень розвитку та сприйняття інформації. Здобувачі освіти повинні вміти підходити до кожної дитини індивідуально, враховуючи її потреби й особливості. Крім того, майбутні вихователі мають розвивати навички адаптації педагогічних методів і стратегій, коригуючи їх у процесі роботи, щоб створювати комфортне й ефективне навчальне середовище для кожної дитини.

У процесі підготовки майбутніх вихователів потрібно звертати увагу і на труднощі у процесі формування екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Зокрема, низька екологічна свідомість населення створює складнощі для вихователів у роботі з батьками. Часто дорослі, не усвідомлюючи важливості екологічної відповідальності, демонструють дітям негативні приклади, що ускладнює процес виховання екологічної компетентності в закладах дошкільної освіти. Вихователі змушені витратити додаткові зусилля на освітню роботу з батьками, проводити тренінги, консультації та інтерактивні заходи, щоб підвищити їхню екологічну культуру і залучити до формування екологічно свідомої поведінки дітей у сім'ї.

Резюмуючи все вищесказане, зазначимо, що формування екологічної компетентності у дітей дошкільного віку є важливим

завданням, яке потребує професійно підготовлених вихователів. Сучасна система підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти повинна включати інтеграцію екологічних знань і практичних навичок, розвивати у здобувачів освіти уміння формувати у дітей відповідальне ставлення до природи. Тільки так ми зможемо виховати покоління, здатне не тільки розуміти, але й активно захищати навколишнє середовище.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горопаха Н. Інтерактивні форми методичного супроводу екологічної освіти дітей дошкільного віку. *Вісник науки і освіти*. 2023. Випуск 5 (11). С. 436–450.
2. Лисенко Н. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2025. 352 с.
3. Плохій З. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника: навч. посібник. Київ : Світич, 2014. 144 с.